

کاربردشناسی واژگانی و نظریه ذهن: فراگیری پیوندها

فَوَيْسُكَ :

سمندرین زوفری

مترجمان:

محمد حسن توابی

(دانشجوی دکتری زبان فارسی) پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شہرہ صادق

(دانشجوی دکتری زبان فارسی دانشگاه علامه طباطبائی)

الہد کمری

(دانشجوی دکتری زبان سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی)

ويبراستمار:

پروپاگنڈا

دانشجوی دکتری زبان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه زوفری، سندرین Sandrine
عنوان و نام پدیدآور کاربردشناسی واژگانی و نظریه ذهن: (فایده) / نویسنده سندرین زوفری؛ ترجمه محمدحسن ترابی، شهره صادقی، الهه گبری؛ ویراستار پریسا بخشنده
مشخصات نشر تهران: نشر نویسه پارس، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری ۳۴۶ صفحه
شابک ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳۰-۶۲-۲
- وضعیت فهرست نویسی فیبا
یادداشت عنوان اصلی: Lexical pragmatics in theory of mind: the acquisition of connectives, c2010
موضوع دستور زبان تطبیقی -- جمله بندی Connectives -- Comparative and general
موضوع زبان آموزی Language acquisition
موضوع کاربردشناسی زبان Pragmatics
موضوع گفتمان Discourse analysis
- شناسه افزوده ترابی، محمدحسن، ۱۳۶۶ - مترجم
شناسه افزوده صادقی، شهره، ۱۳۶۰ - مترجم
شناسه افزوده گبری، الهه، ۱۳۶۵ - مترجم
شناسه افزوده بخشنده، پریسا، ۱۳۶۵ - ویراستار
رده بندی کنگره P۲۰۲/۲۷/ز۹ک۲ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی ۴۰۱/۴۱
شماره کتابشناسی ملی ۵۱۰۴۸۸۱

این کتاب ترجمه‌ای است از:

**Lexical Pragmatics And Theory Of Mind:
The Acquisition Of Connectives**

Sandrine Zufferey

© 2010 - John Benjamins B.V.

نویسنده: سندرین زوفری Sandrine Zufferey

مترجمان: محمدحسن ترابی، شهره صادقی، الهه کمری

ویراستار: پریسا بخشنده

طراح جلد، گرافیک، ناظر فنی هنری: محمد محرابی

صفحه‌آرایی: محمد محرابی

ناشر: نشر نه‌پارس

دفتر انتشارات: ۶۰۳۲-۷۷۰۲۱

فروشگاه: ۶۶۴۶۱۰۰۷-۰۲

سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۴۵۵۴۵۵۴

وبگاه: www.neveeseh.com

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۳۰-۶۲-۲

چاپ و صحافی: نقطه

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

کلیه حقوق محفوظ و متعلق به «نشر نویسه پارس» است.
تکثیر و انتشار این اثر با قسمتی از آن به هر شیوه، بدون مجوز قبلی و کتبی
ممنوع و مورد پیگیری قانونی قرار خواهد گرفت.

عصب‌پروان‌شناسی زبان	شماره مسلسل انتشارات
۶	۶۲

فهرست مطالب

سیاسگزاری	۱۹
پیشگفتار	۲۱

■ فصل اول: مفهوم نظریه ذهن در کاربردشناسی ۲۷ ■

۱-۱. معرفی نظریه ذهن	۳۰
۱-۱-۱. تکلیف عقیده کاذب	۳۱
۱-۱-۲. مشکلات و کشمکش‌ها در مورد تکلیف عقیده کاذب	۳۳
۱-۱-۳. مفهوم فراگرفته‌شده یا حوزه ذهنی ذاتی؟	۳۶
۱-۱-۴. استدلال‌هایی از علم اعصاب درباره نظریه ذهن	۴۱
۱-۱-۵. نظریه ذهن و نظریه‌های ارتباط کلامی	۴۳
۱-۱-۶. انگاره‌های رمزگانی ارتباط	۴۳
۱-۲-۱. انگاره‌های ارتباط گرایس	۴۵
۱-۲-۲. نظریه ربط	۴۹
۱-۲-۴. زیررشته‌ها و بین‌رشته‌ها: نظریه ذهن برای ارتباط کلامی؟	۵۳
۳-۱. خلاصه	۵۷
۴-۱. یادداشت‌ها	۵۸

■ فصل دوم: فراگیری هر زمان زبان - نظریه ذهن ۵۹ ■

۱-۲. مراحل اصلی فراگیری زبان	۶۱
۲-۲. رشد توانایی‌های نظریه ذهن	۶۵
۱-۲-۲. مراحل اصلی رشد نظریه ذهن	۶۵
۲-۲-۲. مراحل رشد نظریه ذهن درباره ماهیت این توانایی چه چیزی ما می‌گوید؟	۷۳
۳-۲-۲. تفاوت‌های فردی در رشد نظریه ذهن	۷۶
۳-۲. وابستگی متقابل زبان و نظریه ذهن	۷۸
۱-۳-۲. توانش کاربردشناسی: بین زبان و نظریه ذهن	۷۹
۲-۳-۲. نقش زبان در رشد نظریه ذهن	۸۳
۳-۳-۲. رشد نظریه ذهن به عنوان پیش‌نیاز فراگیری زبان	۹۱
۴-۳-۲. رشد زبان و نظریه ذهن: سناریوی تأثیر دوسویه	۹۲
۴-۲. خلاصه	۹۳

■ فصل سوم: دستاوردهایی از اتیسم در زبان و نظریه ذهن ۹۵ ■

- ۱-۳. اتیسم: تعریف ۹۷
- ۱-۱-۳. پایه زیست‌شناختی اتیسم ۹۹
- ۲-۱-۳. طیف اتیسم ۱۰۰
- ۲-۳. زبان و آسیب‌های ارتباطی در اتیسم ۱۰۳
- ۱-۲-۳. فراگیری ابعاد صوری زبان ۱۰۴
- ۲-۲-۳. توانایی‌های کاربرشناختی ۱۰۸
- ۳-۱. فرضیه ذهن‌کوری ۱۱۱
- ۳-۳. ماهیت آسیب نظریه ذهن در اتیسم ۱۱۱
- ۲-۳-۱. نواقض مربوط به نظریه ذهن ۱۱۳
- ۴-۳. مرز اتیسم مرکزی ضعیف ۱۱۶
- ۲-۴-۳. یکی‌شناختی در جهت بررسی جزئیات ۱۱۶
- ۲-۴-۳. آسیب‌های ناشی از انسجام مرکزی ضعیف ۱۱۷
- ۵-۳. دیگر بیماری‌های مرتبط با نقص نظریه ذهن ۱۱۹
- ۱-۵-۳. اسکیزوفرنی ۱۱۹
- ۲-۵-۳. آسیب نیمکره راست ۱۲۲
- ۶-۳. خلاصه ۱۲۳
- ۷-۳. یادداشت‌ها ۱۲۵

■ فصل چهارم: زبان به مثابه پنجره‌ای به رشد نظریه ذهن کودکان ۱۲۷ ■

- ۱-۴. نظریه ذهن در زبان ۱۳۰
- ۱-۱-۴. گواه‌ها ۱۳۰
- ۲-۱-۴. افعال وجهی ۱۳۰
- ۳-۱-۴. واژه‌هایی برای حالات ذهنی ۱۳۷
- ۴-۱-۴. نحو و نظریه ذهن ۱۳۹
- ۲-۴. فراگیری زبان نظریه ذهن ۱۴۲
- ۱-۲-۴. ملاحظات روش‌شناختی ۱۴۳
- ۲-۲-۴. فراگیری اصطلاحات حالت ذهنی ۱۴۴

۱۴۸	۳-۲-۴. فراگیری افعال وجهی
۱۵۰	۴-۲-۴. فراگیری صرف گواه‌نما
۱۵۴	۵-۲-۴. فراگیری ساختارهای دروندی
۱۵۹	۳-۴. خلاصه
۱۶۱	یادداشت‌ها

■ فصل پنجم: پیوندهای گفتمانی و نظریه ذهن ۱۶۳ ■

۱۶۶	۱-۵. مفهوم حوزه‌های کاربرد
۱۶۶	۱-۱-۵. تقسیم سه بخشی سوئیچر
۱۷۰	۲-۱-۵. پیشنهاد های دیگر
۱۷۴	۳-۵. تحلیل ساختاری حوزه‌های کاربرد
۱۷۴	۳-۵. حوزه‌های کاربرد و نظریه ذهن
۱۷۶	۲-۲-۵. دامنه کاربرد و هزینه پردازش
۱۸۰	۳-۱-۵. داده‌های تجربی پیشین در مورد هزینه پردازش
۱۸۵	۳-۵. فرضیات در زمینه فراگیری حوزه کاربرد
۱۸۸	۴-۵. حوزه‌های کاربرد پیوند ای-ای فرانسوی
۱۹۱	۵-۵. معنای روندی <i>puisque</i>
۱۹۱	۱-۵-۵. تحلیل های پیشین از <i>puisque</i>
۱۹۴	۲-۵-۵. <i>puisque</i> نشانگر کاربرد پرواکی زیبا
۱۹۷	۳-۵-۵. <i>puisque</i> و توانایی های سفریه ذهن
۲۰۰	۶-۵. خلاصه
۲۰۱	۷-۵. یادداشت‌ها

■ فصل ششم: مطالعه تجربی پیوند فرانسوی *parce que* ۲۰۳ ■

۲۰۵	۱-۶. فراگیری حوزه‌های کاربرد
۲۰۶	۱-۱-۶. کایراترینس، گو و اروبین-ترب
۲۰۸	۲-۱-۶. اسپورن و ساندروز
۲۱۱	۳-۱-۶. اورس-ورمول
۲۱۳	۴-۱-۶. مقایسه نتایج
۲۱۵	۲-۶. فراگیری پیوند فرانسوی <i>parce que</i> ; پژوهشی بیکره بنیاد

۲۱۵	۱-۲-۶. داده ها
۲۱۶	۲-۲-۶. روش
۲۱۹	۳-۲-۶. نتایج
۲۲۴	۳-۶. بحث و نتیجه گیری
۲۲۴	۱-۳-۶. ترتیب فراگیری و پیچیدگی شناختی
۲۲۶	۲-۳-۶. فراگیری کاربردهای معرفتی و رشد نظریه ذهن
۲۲۸	۳-۳-۶. پیچیدگی شناختی یا درون داد حاصل از گفتار والدین؟
۲۳۲	۴-۶. کاربرد <i>parce que</i> توسط کودکان ایتسیتیک
۲۳۵	۵-۶. خلاصه
۲۳۵	۶-۶. ادا داشت ها

■ فصل هفتم: پژوهش تجربی در زمینه فراگیری پیوند فرانسوی

■ ۲۳۷ *puisque*

۲۴۰	۱-۷. داده پیکره‌ای در زمینه فراگیری <i>puisque</i>
۲۴۱	۱-۱-۷. تولید <i>puisque</i> در دو تا چهار سالگی
۲۴۴	۲-۱-۷. درون داد از طرف والدین برای پیوند <i>puisque</i>
۲۴۵	۲-۷. فراگیری کنایه
۲۴۵	۱-۲-۷. داده‌های رشدی
۲۴۸	۲-۲-۷. آزمون‌های مورد استفاده در آزمون درک کنایه
۲۵۲	۳-۷. رشد توانایی‌های نظریه ذهن مرتبه دوم
۲۵۲	۱-۳-۷. آزمون پرنر و ویمر
۲۵۴	۲-۳-۷. پایین‌ترین سن موفقیت برای آزمون‌های نظریه ذهن مرتبه دوم
۲۵۸	۴-۷. طراحی یک آزمایش درمورد فراگیری <i>puisque</i>
۲۵۸	۱-۴-۷. آزمودنی‌ها
۲۵۸	۲-۴-۷. مواد آزمون
۲۵۸	۳-۴-۷. روند اجرا
۲۶۳	۵-۷. نتایج
۲۶۷	۶-۷. بحث
۲۶۷	۱-۶-۷. مقایسه با پژوهش‌های قبلی
۲۶۹	۲-۶-۷. <i>puisque</i> در مقابل <i>parce que</i>
۲۷۰	۳-۶-۷. همبستگی بین <i>puisque</i> و نظریه ذهن مرتبه دوم

۲۷۱	 نقش <i>puisque</i> در درک کنایه
۲۷۲	 اثر رشد ۵-۶-۷
۲۷۳	 خلاصه ۷-۷
۲۷۴	 یادداشت‌ها ۸-۷
۲۷۴	 نتیجه‌گیری
۲۷۹	 کتابنامه
۳۰۳	 واژه‌نامه
۳۴۱	 نمایه

www.ketab.ir

اولین بار در کتاب روان‌شناسی زبان: منبعی برای دانشجویان^۱ جان فیلد (۲۰۰۳: ۴۴) بود که با مفهوم نظریه ذهن آشنا شدیم: «توانایی دیدن جهان از منظر فردی دیگر». اما این تعریف بسیار ساده و ابتدایی بود، و فقط برای منظوری مناسب بود که فیلد در آن مبحث در نظر داشت. تا مدت‌ها این سؤال برای ما باقی بود که این توانایی واقعاً چیست؟ تعریف تامپکینز^۲ (۲۰۱۲: ۵۶۴) راهگشای بود: «نظریه ذهن به توانایی درک و تفسیر تفکرات، عقاید، احساسات، و نیت - هم خود و هم دیگران - برای پیش‌بینی و تبیین رفتار اشاره دارد». و البته راهگشای توضیحات نیما موسوی‌فرد عزیز بود. اولین بار او نسخه‌ای از تکلیف عقه کاذب را برای ما توضیح داد: کودک در اتاقی می‌نشیند و این نمایش را می‌بیند: پسر و دختر این اتاق هستند. پسر خودکاری را در بین دفترش می‌گذارد و از اتاق بیرون می‌رود. بعد دختر خودکار را برمی‌دارد و با آن چیزی یادداشت می‌کند و بعد خودکار را در کشوی کمد می‌گذارد. برای جواب دادن به تلفن بیرون می‌رود. بعد پسر برمی‌گردد تا خودکار را بردارد، اکنون از کودک می‌پرسند که پسر برای برداشتن خودکار به کدام سمت می‌رود؟ کودک با اینکه می‌داند خودکار در کشوی میز است، اما باید خود را جای پسر بگذارد و بگوید که پسر برای برداشتن خودکار به سمت کتاب می‌رود. این اولین باری بود که واقعاً معنای توانایی نظریه ذهن را درک کردیم. و البته بعداً دیدیم که بررسی توانایی‌های مختلف نظریه ذهن و تأثیرات آن بر دیگر توانایی‌های شناختی مبتلایان به اتیسم مد شده و هم زبان‌شناسان و هم روان‌شناسان به این موضوع علاقه زیادی نشان می‌دهند. وقتی با دوستان تصمیم به ترجمه این کتاب و همچنین ترجمه کتاب مرتبط دیگری با عنوان بررسی نظریه ذهن: از پنج‌سالگی به بعد^۳ گرفتیم (آن کتاب را نیما موسوی‌فرد اسدسنگابی، زینب جعفرزاده، و ریحانه منظوری ترجمه کرده‌اند و در مراحل نهایی چاپ قرار دارد)،

¹ Field, J. (2003). *Psycholinguistics: A resource book for students*. New York: Routledge.

² Tompkins, C. A. (2012). *Rehabilitation for cognitive-communication disorders in right hemisphere brain*

damage. *Arch Phys Med Rehabil*, 93(1 Supple 1), S61-69.

³ Miller, S. A. (2012). *Theory of mind: Beyond the Preschool Years*. New York: Taylor & Francis Group.

برای خود ما هم جالب بود که دست به ترجمه کتابی بزنیم که نظریه ذهن را با رویکرد کاربردشناسی زبان مطالعه کرده است.

کتاب کاربردشناسی واژگانی و نظریه ذهن به مطالعه رشد این توانایی شناختی و ارتباط آن با رشد پیوندها پرداخته است و توضیحات کاملی درباره چستی این توانایی و همچنین رشد آن در کودکان عادی و اتیسم ارائه می‌کند. از این رو، مطالعه این کتاب را به همه علاقه‌مندان به مباحث روان‌شناسی، روان‌شناسی زبان، و حتی آسیب‌شناسی زبان و گفتار و دیگر علوم مرتبط شناختی پیشنهاد می‌کنیم. پژوهش‌های گزارش‌شده در این کتاب می‌تواند راهنمای خوبی برای پژوهشگرانی باشد که علاقه‌مند به انجام پژوهش‌های مرتبط با زبان، نظریه ذهن، فراگیری زبان اول، اتیسم، آسیب‌شناسی زبان و گفتار، و دیگر حوزه‌های مرتبط هستند و بی‌تردید تکرار همین آزمایش‌ها روی آزمودنی‌های عادی یا مبتلا به اتیسم فارسی زبان می‌تواند نتایج بسیار جالب توجهی به همراه داشته باشد.

در یکی از آن‌ها، شش‌ه‌ای گزارش‌شده در این کتاب با ابزار جالبی برخورد می‌کنیم. یک پایگاه داده‌های زبانی، خصوصاً اطلاعات کودکان با نام چایلندز. کسانی که قصد مطالعه جنبه‌هایی از گفتار کودکان را داشته‌اند، مثلاً مطالعه استعاره کودک، می‌دانند که ساعت‌ها منتظر کودکان ماندن تا این‌که آن‌ها یک استعاره یا هر ساختار مدنظر دیگری را تولید کنند چقدر وقت‌گیر است! البته خسته نیست، چون بچه‌ها به اندازه کافی شیرین و سرگرم‌کننده هستند تا کسی از بودن با آن‌ها خسته شود! اما منتظر ماندن برای اینکه کودک استعاره‌ای را تولید کند، به همراه مشکلات مربوط به دریافت اجازه برای حضور در مراکز مرتبط و همچنین مسائل مربوط به اخلاقیات پژوهش، همه و همه گردآوری داده را برای کار در این حوزه سخت می‌کند. اما اگر برای زبان فارسی پیکره‌ای نظیر چایلندز تهیه شود، در بسیاری از موارد می‌تواند برای مطالعات مربوط به فراگیری زبان اول مفید و راهگشا باشد. پیشنهاد، و یا بهتر بگوییم درخواست اما از کسانی که در حوزه‌های مربوط به ایجاد پیکره تخصص دارند این است که در این زمینه هم قدم بردارند و پیکره‌ای مناسب از زبان کودکان ایجاد کنند.

برای انتخاب برابرنهاد برای اصطلاحات این پژوهش از چند منبع متفاوت استفاده کردیم. فهرست این منابع را در ادامه می‌آوریم.

خرازی، س. ک. (۱۳۹۱). فرهنگ لغات و اصطلاحات علوم شناختی. برگرفته از وبسایت پژوهشکده علوم شناختی:

<http://www.ircss.org/fa/Pages/Resources/Dictionaries.aspx>
طباطبایی، ع. (۱۳۹۵). فرهنگ توصیفی دستور زبان فارسی. تهران: فرهنگ

معاصر.

مندیک، پ. (۲۰۱۰). کلیدواژه‌های فلسفه ذهن: ترجمه م. ح. ترابی (۱۳۹۵).

تهران: نویسه پارسی.

همایون، . (۱۳۷۹). واژه‌نامه زبان‌شناسی و علوم وابسته (با تجدید نظر و اضافات).

(ویرایش دوم). تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

ترجمه گروهی که اب تجربه‌ای کاملاً متفاوت بود و مشکلات و البته نکات مثبت خاص خود را داشت. تا آن‌جا که از سبک نوشتاری یکدستی پیروی کنیم و در آخر نیز یک نفر متن را کامل کند و ویرایش کرد تا متن نهایی یکدست باشد و خواننده در زمان خواندن با سبک‌های نوشتاری مختلف سردرگم نشود. گاه متوجه اشتباهاتی در متن انگلیسی کتاب شدیم که در ترجمه سه‌گانه می‌کردیم محتوای صحیح را منتقل کنیم. در یکی دو مورد در ابتدا و پایان کتاب، پانویس به این اشکالات اشاره کرده‌ایم، اما برای اینکه این توضیحات اضافه خواننده را سردرگم نکند، در سایر موارد فقط متن را تصحیح کردیم و از آوردن توضیحات اضافه چشم‌پوشی کردیم. امیدواریم بعد از تماس ما با نویسندگان، در چاپ‌های بعدی انگلیسی کتاب این اشکالات برطرف شود. نکته پایانی اینکه در متن کتاب نویسندگان یادداشت‌هایی را به صورت پانویس اضافه کرده بود، اما از آنجاکه ما از پانویس‌ها برای نشان دادن برابری‌های انگلیسی در متن درون متن و توضیحات مترجمان استفاده کردیم، این یادداشت‌های نویسندگان را به‌جای خود در بالای متن درون پراوتر آمده نشان دادیم تا از پانویس‌ها متمایز شود و سپس خود یادداشت‌ها را به آخر هر فصل منتقل کردیم. در اینجا لازم می‌دانیم از دوست فرهیخته‌امان، داکتر پریسا بخشنده که ویراستاری این کتاب را به عهده گرفت تشکر ویژه کنیم. ایشان با دقتی مثال‌زدنی که خاص خودش است علاوه بر ویراستاری زبانی اثر، نکات بسیار ارزنده‌ای در انتخاب برابری‌ها و برخی اشتباهات صورت گرفته در ترجمه اثر مترجمان را یادآور شدند. امیدواریم فرصت همکاری با ایشان در آینده نیز برایمان فراهم شود.

در ترجمه این کتاب دوستان زیادی ما را یاری کردند. به رسم ادب از تک تک این دوستان، خانم‌ها مرده اسدسنگابی، زینب جعفرزاده، ریحانه منظوری و از آقایان نیما موسوی فرد و مصطفی کبری تشکر می‌کنیم. همچنین از آقای امیر احمدی، دوست خوب و فرهیخته‌مان و مدیر نشر نویسه پارسی و همچنین همکاران ایشان کمال تشکر را داریم.

امیدواریم ترجمه مناسبی را در اختیار خوانندگان قرار داده باشیم و خوانندگان عزیز از مطالعه این اثر ارزشمند لذت ببرند. بی‌گمان هرگونه قصور و اشتباه در ترجمه این کتاب از ما بوده و مسئولیت آن برعهده خود ما خواهد بود.

گروه مترجمان

شهریور ۱۳۹۷